MİLLÎ EĞİTİM

ISSN-1302-5600

Kış / Winter **2021** • **Yıl** / Year: **50** • **Sayı** / Number: **229**

Üç ayda bir yayımlanır. Hakemli bir dergidir.
Published quarterly. A refereed journal.

Millî Eğitim Bakanlığı Adına Sahibi — *Prof. Dr. Ziya SELÇUK*
The Publisher on Behalf of The Ministry of National Education — *Millî Eğitim Bakanı*
Minister of National Education

Genel Yayın Yönetmeni — *İsmail ÇOLAK*
General Publishing Director — *Destek Hizmetleri Genel Müdürü*
General Director of Support Services

Yayın Yönetmeni — *Hüseyin Burak FETTAHOĞLU*
Publishing Director — *Ders Kitapları ve Yayınlar Daire Başkanı*
Head of Textbooks and Publications Department

Yazı İşleri Müdürü — *Hikmet AZER*
Chief Editor

Yayın Kurulu — *Prof. Dr. Mustafa SAFRAN Millî Eğitim Bakanlığı*
Editorial Board — *Prof. Dr. Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet Öcal OĞUZ Ankara Hacıbayram Üniversitesi
Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Turğay ÖNTAŞ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Muammer YILDIZ Millî Eğitim Bakanlığı

Başeditör — *Hakkı USLU*
Editor in Chief

Editörler — *Köksal DOĞAN*
Editors — *Nazlı YILDIZ*
Nurcan ŞEN
Dr. Rabia Sultan GÜNEŞ KOÇ

Ön İnceleme Komisyonu — *Hakkı USLU*
Pre-evalution Board — *Köksal DOĞAN*
Nazlı YILDIZ
Dr. Rabia Sultan GÜNEŞ KOÇ

İngilizce Danışmanı — *Nurcan ŞEN*
English Adviser

Sekreterya — *Gizem ERSEVEN*
Secretariat

Dizgi/Kapak Tasarım — *Pınar BALKIŞ*
Typesetting-Composition/Cover Design

Adres — *Millî Eğitim Bakanlığı*
Address — *Beşevler Kampüsü I Blok, 06560 Yenimahalle / ANKARA*
e-mail: med@meb.gov.tr web: dhgm.meb.gov.tr
Tel / Phone: 0 312 413 19 17 - 413 19 13

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları — *7506*
Publications of Ministry of National Education
Süreli Yayınlar Dizisi — *357*
Periodicals Series

24/09/2018 tarihli ve 17266783 sayılı makam oluru ile 700 adet basılmıştır.
The journal was printed as 700 pieces according to the authority approval of Ministery of National Education with the date of 24/09/2018 and the number of 17266783.

Doç. Dr. İsmail Hakan AKGÜN	Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail Özgür SOĞANCI	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Akif HELVACI	Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Murat BAŞAR	Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Nazife KARADAĞ	Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. Nevin GÜNDÜZ	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Nurhan AYDIN	Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Nuray TAŞTAN AKDEMİR	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Özge Aydın ŞENGÜL	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Doç Dr. Özlem ŞİMŞEK ÇETİN	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan ÇEKEN	Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Serdal BALTACI	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Turgay ALAKURT	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel TEMEL	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel OKÇU	Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz TOPKAYA	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (2)
Dr. Öğretim Üyesi Burcu DURMAZ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Can GÜLDEREN	Ufuk Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Dilek AVCI	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Erol ÜLGEN	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Esra KIZILAY	Erciyes Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Hilal İlknur TUNÇELİ	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi İzzet İNCE	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Kürşad KARA	Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Levent ÇETİNKAYA	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Selman ABLAK	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Millî Eğitim dergisi; TÜBİTAK ULAKBİM TR Dizin *Türkçe veri tabanı ve* SCOPUS, EBSCO, UDL-EDGE (i-Focus, i-journals, i-future) *uluslararası veri tabanlarında indekslenmektedir.*

Abonelik Şartları

Derginin yıllık abonelik bedeli 40 TL'dir.
Abonelik için yıllık abone bedelinin Döner Sermaye Müdürlüğü *adına* Ziraat Bankası
TR 79 0001 0017 4505 4952 1351 93 *No.lu hesabına yatırılması ve makbuzun abonelik gerçekleştiren kişi ise T.C. kimlik numarası, kurum ise vergi numarası ve açık adres yazılarak Millî Eğitim Bakanlığı Beşevler Kampüsü I Blok, 06560 Yenimahalle/ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.*

Baskı-Dağıtım

MEB Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü
(0312) 413 42 03

İçindekiler
Table of Contents

Fatih Projesi Uygulanan Okullardaki Öğretmenlerin Bilgi Güvenliği Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi

Examination of the Information Security Awareness of Teachers Assigned to the Schools Where Fatih Project Is Implemented and Not Implemented

Araştırma Makalesi

Hafize KESER, Hanife Güliz YAYLA • 9

Sağlıkla İlgili Fiziksel Uygunluk Karnesinde Yer Alan Egzersizlerin Güvenirlik Analizi

Reliability Analysis of Exercises in the Health-Related Physical Fitness Report

Araştırma Makalesi

Süleyman ULUPINAR, Serhat ÖZBAY • 41

Okul Performansı Değerlendirme Ölçeği

School Performance Evaluation Scale

Araştırma Makalesi

Mehmet Fatih KÖSE • 53

Çocuklar İçin Kendini Tanımlama Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Geçerlik-Güvenirlik Çalışması

The Turkish Adaptation, Validity-Reliability Study of Self Description Questionnaire-Infants Testing

Araştırma Makalesi

Elif YILMAZ, Nihal YILDIZ YILMAZ, Gizem TABARU ÖRNEK • 73

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğrenci Merkezli Etkinlik Tasarlama Becerilerinin Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması

Improving Student-Centered Activity Design Skills of Pre-Service Science Teachers: An Action Research

Araştırma Makalesi

Seda OKUMUŞ • 93

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme, Küresel Eğitim ve Küresel Vatandaş Kavramlarına Yönelik Görüşleri

The Views of Social Studies Teachers on Globalization, Global Education and Global Citizen

Araştırma Makalesi

Nadire Emel AKHAN, Burcu KAYMAK • 129

Bir Tarihsel Empati Çalışması: Sarıkamış'ta Asker Olmak

An Activity of Historical Empathy: Being a Soldier in Sarikamish

Araştırma Makalesi

Kibar AKTIN • 157

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi

The Effects of Drama and Computer-Assisted Teaching on Achievement and Knowledge Retention in 5th Grade Social Sciences Course

Araştırma Makalesi

Nurten GÜRBÜZ, Selçuk ILGAZ • 179

Popüler Kültürün Dayattığı Kitapların Çocukların Değerler Önceliği Üzerindeki Etkisi

The Effect of the Books Imposed by Popular Culture on the Children's Value Precedence

Araştırma Makalesi

Firdevs Nur ALGÜL • 205

Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Okuma Yazma Öğrenimine Yansımalarına İlişkin Ebeveyn Algıları

Parents' Perceptions Regarding Pre-Literacy Activities

Araştırma Makalesi

Burcu ÇABUK, Tuğba BAŞ, Nergiz TEKE • 233

İlkokul Dönemi Çocukların Babalarının Aile Katılımına İlişkin Görüşleri

The Opinions of Fathers of Primary School Children About Family Participation

Araştırma Makalesi

Songül TÜMKAYA, Mustafa TÜRKMENOĞLU • 269

Türkçe Öğretimine Yönelik Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme (2001-2017 Arası)

An Investigation on In-Service Training Activities for Turkish Teaching (Between 2001-2017)

Araştırma Makalesi

Sedat MADEN, Aydın ÖNAL • 295

Türkiye'de Matematik Dersine Yönelik Özyeterlik İle Başarı İlişkisi Üzerine Yapılan Çalışmaların Meta-Analizi

A Meta-Analysis of Studies Conducted in Turkey on Relationships Between Success and Self-Efficacy Towards Mathematics Course

Araştırma Makalesi

Berna CANTÜRK GÜNHAN • 319

Üstün Yetenekli Tanısı Konulmuş ve Konulmamış Öğrencilerin Matematiksel Düşünme Süreçlerinin Karşılaştırılması

Comparison of Mathematical Thinking Processes of Students who Assigned as Gifted and the Students who are not Assigned as Gifted

Araştırma Makalesi

Funda AYDIN GÜÇ, Yavuz İsa AYGÜN, Keziban ORBAY • 337

Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Öğrenme Ortamları Hazırlamaya İlişkin Algıları

Middle School Mathematics Teachers' Perception on Preparation of Learning Environment

Araştırma Makalesi

Burçak BOZ YAMAN, Necla EKİNCİ • 363

Lise Öğrencilerinde Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet ve Okul Tükenmişliği

Cyberbullying, Cybervictimization, and School Burnout among High School Students

Araştırma Makalesi

Niyazi ÖZER, Süleyman Nihat ŞAD • 393

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımı Açısından İncelenmesi

Investigation of Mone 2013 Preschool Education Program in Terms of Brain Based Learning Approach

Araştırma Makalesi

Özgül POLAT, Dicle AKAY, Ebru AYDIN • 419

Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Gerçekleşmesine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

The Opinions of Primary School Teachers About Applying The Achievements of Teaching Programme of The Subject "Game and Physical Activities"

Araştırma Makalesi

Ahmet TEMEL, Murat KANGALGİL • 445

Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul 4.Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programına (2018) Yönelik Görüşleri: Bir Karma Yöntem Çalışması

Primary Teachers' Views on the 4th Grade Mathematics Curriculum (2018): A Mixed-Method Study

Araştırma Makalesi

Alperen TURAN, Sanem TABAK • 463

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabının Krathwohl Taksonomisi'ne Göre İncelenmesi

The Examination of 7th Grade Social Studies Teaching Program and Textbook Based on Krathwohl Taxonomy

Araştırma Makalesi

Esra MİNDİVANLI AKDOĞAN, Yakup CEYLAN • 493

3. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün (CIPP) Modeline Dayalı Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

The Evaluation of Primary School Third Grade Science Curriculum As Based on Context-Input-Process-Product (CIPP) Model

Araştırma Makalesi

Çiğdem BALIKÇI, Cengiz TÜYSÜZ, Didem İNEL EKİCİ, Ahmet TAŞDERE • 523

Fiziksel ve Kimyasal Değişme: Keskin Sınırlarla Ayrılabilir mi?

Physical and Chemical Change: Can They Be Separated With Sharp Limits?

Araştırma Makalesi

Safiye TEMEL • 545

Öğretmenlerin İdeal Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşleri

The Views of Teachers About The Qualities of Ideal Teachers

Araştırma Makalesi

Mehmet ÜSTÜNER, Seyfettin ABDURREZZAK, Yalçın Varol YILDIZBAŞ • 567

Göreve Yeni Başlayan Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Uyum Sorunlarının İncelenmesi

Investigation of the Problems of Adaptation to the Occupation Among Recently Appointed Primary School Teachers

Araştırma Makalesi

Nisa KARA, Mehmet Kaan DEMİR • 587

Öğretmenlerin Algılarına Göre Örgütsel Sinizm İle Psikolojik Sermaye Arası İlişki

The Relationship Between Organizational Ciynicism and Psychological Capital According to the Perceptions of Teachers

Araştırma Makalesi

Yücel YILMAZ, Atila YILDIRIM • 607

İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi

An Investigation of the Classroom Teachers' Views About the Undesirable Behaviours of the Primary School Principals

Araştırma Makalesi

Zehra DURGUNLU, M. Hanifi ERCOŞKUN • 637

MİLLÎ EĞİTİM ● Cilt: 50 ● Kış/2021 ● Sayı: 229, (637-653)

İLKOKUL MÜDÜRLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Zehra DURGUNLU[1], M. Hanifi ERCOŞKUN[2]

* Bu çalışma, ilk yazarın yüksek lisans tezinin bir kısmından özetlenerek hazırlanmıştır.

1 Sınıf öğretmeni, Yakutiye İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Erzurum, d-serkan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7062-8165.

2 Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Erzurum, ercoskun@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9932-3659.

Geliş Tarihi: 17.05.2019 **Kabul Tarihi:** 18.05.2020

Öz: Bu araştırmada, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evreni 2016-2017 öğretim yılında Türkiye'de bir ildeki (Erzurum) ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşleri, "Okul Müdürünün İstenmeyen Davranışları Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir. Bulgulara göre, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının; 1. alt boyutta (iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar) ve 2. alt boyutta (yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar) 1-10 yıl kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin lehine ve öğrenci mevcudu 0-500 öğrencisi olan okulların lehine farklılaştığı görülmüştür. Okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre, 1. alt boyutta sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullar lehine farklılaştığı, 2. alt boyutta farklılaşmadığı görülmüştür. Okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının, her iki alt boyutta, sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti ve okul müdürünün mesleki kıdemi değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Okul müdürünün mesleki kıdeminin ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyetinin, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarını etkilemediği; okuldaki öğrenci mevcudu ve sınıf öğretmenlerinin kıdeminin okul müdürünün istenmeyen davranışlarını etkilediği sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları okul müdürleriyle paylaşılarak istenmeyen davranışları etkileyen değişkenler konusunda okul müdürlerine bilgilendirme yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul müdürü, sınıf öğretmeni, istenmeyen davranış.

AN INVESTIGATION OF THE CLASSROOM TEACHERS' VIEWS ABOUT THE UNDESIRABLE BEHAVIOURS OF THE PRIMARY SCHOOL PRINCIPALS

Abstract:

In this research, it was aimed to analyze the opinions' of primary school teachers about undesired behaviors of school principals in terms of some variables. The population of the research consists of primary school teachers working at primary schools in a province (Erzurum) of Turkey in the 2016-2017 academic year. In the research, the opinions of the primary school teachers was obtained by using the "Scale of School Principals Undesired Behaviors". According to findings, it was seen that the undesired behaviors of school principals differ in favor of the primary school teachers with 1-10 years seniority and in favor of the schools with 0-500 students in the school in the first sub-dimension (undesired behaviors caused by communication and human relations) and in the second sub-dimension (undesired behaviors caused by management and authority, responsibility). It was seen that according to the socioeconomic level of the school environment of the school principals' undesirable behaviors differed in favor of the schools with the lower socioeconomic levels in the first sub-dimension and did not differ in the second sub-dimension. It was also seen that the school principals' undesired behaviors did not differ according to the gender of the primary school teachers and the seniority of the school principal in both sub-dimensions. It was concluded that though the school principal's seniority and the sex of the primary school teachers did not affect the undesirable behaviors of the school principals, the number of students in the school and the seniority of the primary school teachers affect the undesirable behaviors of the school principals. By sharing the research findings with school principals, school principals can be informed about the variables that affect undesirable behavior.

Keywords: School principal, primary school teacher, undesired behavior.

Giriş

Okul müdürü, okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başındaki kişi olarak, okulu yönetirken birçok rolü üstlenmektedir. Bu rolleri gerçekleştirirken okuldaki öğretmenlerle iletişim ve etkileşim içerisindedir. Okulda başarının elde edilmesi, okul müdürü ve öğretmenler arasındaki iletişimle yakından ilgilidir. Okulda lider durumunda olan okul müdürünün öğretmenlerle kurduğu sağlıklı ilişkiler öğretmenlerin

moral ve motivasyonunu arttırır, öğretmenin yaptığı işi severek yapmasına ve yaptığı işten zevk almasına neden olur. Olumsuz çalışma ortamı çalışanların motivasyonunu düşürür; bunun sonucunda eğitim etkinliklerinde aksaklıklar meydana gelir. Davis (1988) ve Peterson (2002)'ın araştırmaları bu durumu açıklar niteliktedir. Okul çalışanları arasında ilişkilerin bozuk olması çatışmaları doğurmaktadır. Okulda en çok okul müdürü ve öğretmenler iletişim ve etkileşim halindedir. Okul müdüründen kaynaklanan istenmeyen davranışlar, ilişkileri olumsuz etkilediğinden bu durum iş verimini düşürebilir. Şişman (2008), okul yönetiminde ilişkilerin amacının, çalışanların performansını arttırmaya yönelik olması gerektiğini vurgulamıştır. Birbirinden hoşnut olan yönetici ve öğretmenlerin çalıştığı bir okulda, elbette işini seven ve huzurla görevini yerine getiren çalışanlar olacak ve bunun sonucunda öğretmenlerin performansları artacaktır. Şaşı (2008, 41), bir okulda yönetici ile öğretmen arasındaki iletişimin başarısız olması halinde, okulun başarılı olması ve eğitim amaçlarını gerçekleştirmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Eğer bir okulda, sağlıklı bir bilgi akışı yoksa okuldaki işler yürümez, çalışanlar arasında eşgüdüm sağlanamaz, bütün işler karışır ve okulun düzeni bozulur. Öğretmen yeterli ve etkili iletişim olmadan neyi, nasıl, nerede ve ne zaman yapacağını bilemeyebilir ve bunun sonucunda okuldaki etkinlikler ve başarı azalabilir.

Okul müdürünün, okulda gerçekleştirdiği rollerden okulda bulunan tüm unsurlar etkilenmektedir, çünkü okuldaki tüm unsurlar birbirine bağlı ve iç içe geçmiştir. Bu nedenle okul müdürü, okulun belirlenen hedeflere ulaşma düzeyini oldukça etkilemektedir. Görevini en iyi şekilde yerine getiren okul müdürü, şüphesiz okul başarısının artmasına katkıda bulunacaktır. Lider konumunda olan okul müdürü, öğretmenlerin karşılaştığı sorunlara karşı öğretmenlerle birlikte hareket ederek öğretmene destek ve yardımcı olmalıdır (Bilge, 2015, 4). Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin istenilen düzeye ulaşması adına, okul müdürü ve öğretmenler birlikte hareket ederek öğrenci başarısını ileri düzeye taşıyabilirler. Yukarıda değinildiği gibi okulun belirlenen hedeflere ulaşmasında okul müdürü önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başındaki kişi olarak okul müdürü, elbette iyi bir yönetici olmalıdır. Yönetim işlerini gerçekleştirirken okul müdürüne birçok görev ve sorumluluk düşmektedir. Öğrenci gelişimini takip etme, çevreyle olumlu ilişkiler geliştirme, çevresindekileri etkili bir şekilde yönetme bunlardan birkaçıdır. Okul müdürünün gayret ve çabası öğretmenleri etkileyebilmekte ve bunun sonucunda öğretmenler de başarılı bir okul için daha üstün bir çaba gösterebilmektedir. Bu nedenle okul müdürünün okul başarısında önemli bir yerde olduğu söylenebilir (Erdem, Gürbüz ve Yıldırım, 2013).

Eğitim ortamının yöneticisi durumunda olan okul müdürlerinin davranışlarının eğitim kalitesini olumlu veya olumsuz yönde etkileyeceği açıktır. Okul başarısında, okul müdürünün de payı vardır denilebilir. Bu kadar büyük öneme sahip olan okul müdürünün davranışları, sık sık iletişim ve etkileşim halinde olduğu öğretmenleri etkileyebilir. Tıpkı dalganın suyun yüzeyine yayılması gibi okul müdüründen olumlu

veya olumsuz etkilenen öğretmenler, bunu ders ve etkinliklere yansıtacak ve öğrenciler de bu ilişkiden etkilenebileceklerdir. Dolayısıyla verimli ve etkili eğitim ortamı oluşturma konusunda, okul müdürünün etkisinin fazla olduğu söylenebilir (Baştepe, 2009). Okul müdürünün, öğrenci ve öğretmenlerle kurduğu iyi ilişkiler öğretmen ve öğrencinin performansını artırmaktadır (Aydoğan ve Helvacı, 2011, 46). Bu nedenle okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının incelenmesi eğitim ortamlarının kalitesinin yükseltilmesi açısından son derece önemlidir.

Okulun işleyişi açısından önemli bir yere sahip olan okul müdürünün istenmeyen davranışları, bu araştırmanının temelini oluşturmaktadır. Okul müdürünün istenmeyen davranışları, çalışanların okul müdüründe görmek istemediği, hoşa gitmeyen davranışlar olarak ifade edilebilir. Okul müdüründe gözlemlenen istenmeyen davranışlar, okul müdürü ile çalışanlar arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyebilir. Okul müdürünün istenmeyen davranışları; ayrımcılık, adaletsizlik, aşırı baskı, sürekli eleştiren bir tutum gibi davranışlar olarak sıralanabilir. Bunların yanı sıra okul müdürünün aşırı otoriter tutumu, aşırı disiplinli veya disiplinsiz tutumu, mevzuata aşırı bağlı olması veya dürüst olmayan davranışları, öğretmenleri rahatsız edebileceğinden istenmeyen davranışlara örnek olarak verilebilir. Öğretmenlerin okul müdüründe gözlemledikleri istenmeyen davranışlar arttıkça okul müdürü ve öğretmenler arasındaki ilişkiler zarar görebilir. Sağlıksız ilişkilerin olduğu bir çalışma ortamında, başarı beklenemeyeceğinden, okul müdürünün istenmeyen davranışlardan kaçınması son derece önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürünün istenmeyen davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır: Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre;

1) İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları nelerdir?

2) İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları sınıf öğretmeninin cinsiyetine ve kıdemine göre farklılaşmakta mıdır?

3) İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları okul müdürünün mesleki kıdemine göre farklılaşmakta mıdır?

4) İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine ve okuldaki öğrenci mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada okul müdürlerinin istenmeyen davranışları, öğretmen görüşlerine göre incelenmeye çalışıldığından, araştırmanın genel amacına ve alt problemlerine uygun olduğu düşünülerek nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2016-2017 öğretim yılında Erzurum il Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Palandöken ve Yakutiye ilçeleri ilkokullarında çalışan, Yakutiye ilçesinde 480 sınıf öğretmeni, Palandöken ilçesinde 340 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 820 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Araştırma örneklemi ise araştırma evreninden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen Palandöken ilçesinden 11 ilkokul, Yakutiye ilçesinden 12 ilkokul olmak üzere toplam 23 ilkokulda görev yapan 259 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla aşağıdaki formül kullanılmıştır (İstatistiksel, 2013): Hedef kitledeki birey sayısı biliniyorsa n= N t2pq / d2 (N-1) + t2pq formülü kullanılır. Formüllerde;

N: Hedef kitledeki birey sayısı 820

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (0,5)

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (1-p=0,5)

t: Güven düzeyinin değeri (1,96)

d: Olayın gerçekleşme olasılığına göre kabul edilen örnekleme hatası (0,05)

n= 820.9.1,96.1,96.0,5.0,5/0,05.0,05.819+1,96.1,96.0,5,0,5=261

Veri Toplama Araçları

Kategorik veriler, uzman görüşü alınarak hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Araştırmada diğer veri kaynağı olarak, araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen "Okul Müdürünün İstenmeyen Davranışları Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada, okul müdürlerinin istenmeyen davranışları öğretmen görüşleri açısından incelenmiş olup sınıf öğretmenlerinin kendi okul müdürlerinde görmüş oldukları istenmeyen davranışları içermektedir. Araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan "Okul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışları Ölçeği" sınıf öğretmenlerinden çalıştıkları okullarda okul müdürlerinde gözlemledikleri ve okul müdürlerinin kendilerini rahatsız eden davranışlarıdır. Bu amaçla önce sınıf öğretmenlerinden oluşan bir gruba okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının neler olduğu sorulmuş, alınan cevaplar doğrultusunda ölçeğin maddeleri oluşturulmuştur.

Uygulama süreci

Belirlenen okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine, "Okul Müdürünün İstenmeyen Davranışları Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı, yapılan uygulamalarda kendisini tanıtmış, araştırmanın amacını ifade etmiştir. Ölçeğin cevaplanması konusunda araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ölçeğin uygulaması, her sınıf öğretmeni için ortalama 15 dakika

sürmüştür. Uygulama sonrası katılımcıların verdiği yanıtlar kontrol edilerek ölçme araçlarının standartları dışında yanıtlanan veya boş bırakılan ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler üzerinde istatistiksel işlemler, bilgisayarda paket program yardımıyla (SPSS kullanılarak) yapılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, veriler normal dağıldığı ve homojen olduğu için parametrik analizler olan bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Alt kategorilerde karşılaştırılacak grup sayılarının çok olması ve gruplardaki gözlem sayılarının eşit olmaması durumunda Scheffe testi, gruplardaki örneklem sayılarının eşit olması durumunda ise Tukey testi kullanıldığından (Kayri, 2009) alt gruplardaki kişi sayıları az ve birbirine yakın olduğundan analiz yapılırken Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri, okul müdürünün istenmeyen davranışlarıdır. Bağımsız değişkenleri sınıf öğretmenin kıdemi, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, okul müdürünün mesleki kıdemi, sınıf öğretmenin cinsiyeti, okulun öğrenci mevcududur. Öğretmenin okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için 5'li likert tipi sayısal derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. 39 maddeden oluşan ölçekte yer alan seçenekler: Kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), fikrim yok (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklindedir. Ölçek 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut "İletişim ve İnsan İlişkilerinden Kaynaklanan İstenmeyen Davranışlar (14 madde)", İkinci alt boyut "Yönetim Şeklinden ve Yetki, Sorumluluktan Kaynaklanan İstenmeyen Davranışlar (25 madde)" şeklindedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik; içerik, uygulama (deneysel) ve yapı geçerliği olmak üzere üç türdür. İçerik geçerliği, ölçme aracında bulunan maddelerin, ölçülmek istenen özelliği ölçebilme durumunun belirlenmesi amacıyla uzman görüşüne başvurulmasıdır (Karasar, 1984, 159). Araştırmada kullanılan ölçeğin, test maddeleri oluşturulurken geçerlik sağlamak amacıyla, içerik geçerliği uygulanmıştır. Ölçek maddelerinin her biri belirlenirken uzman görüşlerinden faydalanılmıştır.

Kullanılan maddelerin güvenirliği, Cronbach's Alpha ile hesaplanmış, testin tamamının güvenirliği .97 olarak bulunmuştur. "İletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunun güvenirliği .94'tür. "Yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunun güvenirliği .96'dır. Her bir alt boyut arasındaki ilişkinin güvenirliği .88'dir. İstatistiksel analizlerin anlamlılık düzeyini belirlemede, sosyal bilimler araştırmalarında geçerli olan .05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının neler olduğunun yanı sıra, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının, sınıf öğretmeninin kıdemi, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, okul müdürünün mesleki kıdemi, sınıf öğretmeninin cinsiyeti, okulun öğrenci mevcudu değişkenleri açısından anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular, alt problemlere göre düzenlenerek verilmiştir. Tablo 1, 2, 3, 4, 5 ve 6'da belirtilen 1. alt boyut: "İletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunu, 2. alt boyut: "Yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunu ifade etmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ölçme aracından elde edilen ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının yüzde ve frekans bilgileri **Tablo 1'de** verilmiştir.

Tablo 1. Okul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Yüzde ve Frekans Bilgileri

İletişim ve İnsan İlişkilerinden Kaynaklanan İstenmeyen Davranışlar Alt Boyutu						
Maddeler		**Kesinlikle Katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılmıyorum**
Konuşmaları öğretmenleri sıkacak kadar uzundur.	f	13	38	17	111	80
	%	5,0	38.0	17.0	42.9	30.9
Verdiği sözleri tutmaz.	f	6	19	33	100	101
	%	2.3	7.3	12.7	38.6	39
Öğretmenlere önemli ve değerli olduklarını hissettirmez.	f	13	31	29	91	95
	%	5.0	12	11.2	35.1	36.7
İletişim becerileri yetersiz bir kişidir.	f	7	30	25	95	102
	%	2.7	11.6	9.7	36.7	39.4
Bölgedeki diğer okullarla olumlu ilişkiler geliştiremez.	f	5	14	56	86	98
	%	1.9	5.4	21.6	33.2	37.8
Çalışanlarla aşırı derecede resmi ilişkiler kurar.	f	7	19	28	125	80
	%	2.7	7.3	10.8	48.3	30.9
Öğretmenlerle ciddiyetsiz konuşmalar yapar.	f	4	8	22	108	117
	%	1.5	3.1	8.5	41.7	45.2
Öğretmenlerin dedikodusunu yapar.	f	5	12	39	84	119
	%	1.9	4.6	15.1	32.5	45.9
Kendisine yönelik olumsuz eleştirileri duymazdan gelir.	f	5	16	51	96	9
	%	1.9	6.2	19.7	37.1	35.1

Konuşmaları motive edici değildir.	f	4	28	38	95	94
	%	1.5	10.8	14.7	36.7	36.3
Bir kişinin hatasını bütün gruba yükler.	f	6	21	29	98	105
	%	2.3	8.1	11.2	37.8	40.5
Uyarı veya eleştirilerini, kırıcı ve rencide edici bir şekilde yapar.	f	6	13	27	101	112
	%	2,3	5.0	10.4	39.0	43.2
Haksız bir durum karşısında öğretmenlerin arkasında durmaz.	f	8	17	41	88	105
	%	3.1	6.6	15.8	34.0	40.5
Öğretmenlere görevlerini yapmaları konusunda baskı uygular.	f	6	25	25	105	98
	%	2.3	9.7	9.7	40.5	37.8

Tablo1. *(devamı)*

Yönetim Şeklinden ve Yetki, Sorumluluktan Kaynaklanan İstenmeyen Davranışlar Alt Boyutu

Maddeler		**Kesinlikle Katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılmıyorum**
Sorunlara karşı geçici çözümler üretir.	f	15	62	35	81	66
	%	5.8	23.9	13.5	31.3	25.5
Okul başarısını arttıracak faaliyetlere yeterli desteği vermez.	f	8	22	28	107	94
	%	3.1	8.5	10.8	41.3	36.3
Etkili öğrenme-öğretme ortamı hazırlanmasına katkıda bulunmaz.	f	3	20	23	116	97
	%	1.2	7.7	8.9	44.8	37.5
Öğretmenleri gereksiz işlerle sıkar.	f	9	21	27	110	91
	%	3.5	8.1	10.4	42.5	35.1
Okul üzerindeki çevresel baskılara boyun eğer.	f	8	27	44	93	87
	%	3.1	10.4	17.0	35.9	33.6
Okuldaki sorun ve çatışmalara karşı duyarsızdır.	f	3	12	33	106	102
	%	2.3	4.6	12.7	40.9	39.4
Kaynakları etkili ve verimli kullanamaz.	f	2	15	41	105	95
	%	0.8	5.8	15.8	40.6	37.1
Belirli kişilere daha çok sorumluluk ve iş yükler.	f	12	30	48	95	74
	%	4.6	11.6	18.5	36.7	28.6

Çalışanlara görev tanımları dışında iş ve sorumluluk yükler.	f	5	12	42	105	95
	%	1.9	4.6	16.2	40.6	36.7
Öğretmenlerle olan kişisel kırgınlıklarını okul yönetimine yansıtır.	f	6	8	51	101	93
	%	2.3	3.1	19.7	39.0	35.9
Hızlı ve doğru karar alma konusunda yetersizdir.	f	3	26	41	96	93
	%	1.2	10.0	15.8	37.1	35.9
Sert ve katı bir yönetim benimser.	f	1	20	27	95	116
	%	0.4	7.7	10.4	36.7	44.8
Deneyimsiz olan öğretmenlere daha fazla iş yükler.	f	7	11	32	108	101
	%	2.7	4.2	12.4	41.7	39.0
Yönetimde tek başına karar almakta zorlanır.	f	6	12	48	100	93
	%	2.3	4.6	18.5	38.6	35.9
İkna kabiliyeti ve etkileme gücü yetersiz bir kişidir.	f	6	23	36	90	104
	%	2.3	8.9	13.9	34.7	40.2
Her şeyi en iyi kendisinin bildiği iddiasındadır.	f	8	28	40	96	87
	%	3.1	10.8	15.4	37.1	33.6
İş yerinde kişisel işlerini yapar.	f	4	7	45	94	109
	%	1.5	2.7	17.4	36.3	42.1
Kişisel işlerini çalışanlara yaptırır.	f	3	6	37	97	116
	%	1.2	2.3	14.3	37.4	44.8
İhtiyaç duyulduğunda kendisine ulaşılması zor bir kişidir.	f	6	18	22	94	119
	%	2.3	6.9	8.5	36.3	45.9
Yetkilerini kişisel çıkarları için kullanır.	f	5	6	27	93	128
	%	1.9	2.3	10.4	35.9	49.4
Yasal yetkilerini öğretmenlerin aleyhinde kullanma eğilimindedir.	f	4	5	34	96	120
	%	1.5	1.9	13.1	37.1	46.3
Duyurulması gereken bilgileri geç verir.	f	7	16	15	108	113
	%	2.7	6.2	5.8	41.7	43.6
Sorunlara karşı duyarsızdır.	f	4	14	20	103	118
	%	1.5	5.4	7.7	39.8	45.6
Sorumluluk almaktan kaçındığından, değişim ve gelişmelere karşıdır.	f	3	15	19	107	115
	%	1.2	5.8	7.3	41.3	44.4
Bazı derslerin öğretmenlerini daha üst bir statüde görür.	f	8	19	41	84	107
	%	3.1	7.3	15.8	32.4	41.3

Tablo 1'e göre yüzdelere bakıldığında, sınıf öğretmenleri, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları ile ilgili olarak her iki alt boyutta genel olarak, "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. "Fikrim yok" seçeneği "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerinden sonra en çok işaretlenen seçenek olmuştur. "Kesinlikle katılıyorum" seçeneği en az işaretlenen seçenektir. Bu durum, sınıf öğretmenlerinin ölçekte belirtilen davranışları kendi müdürlerinde çoğunlukla gözlemlemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak ölçek maddeleri oluşturulurken sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuş, ilkokul müdürlerinde gözlemledikleri istenmeyen davranışları belirtmeleri istenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin ölçeği cevaplarken gerçek fikirlerini ölçeğe yansıtamadıkları akla gelmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ilkokul müdürlerine ilişkin görüşlerinin "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerinde yığılmasının sebebi, ilkokul müdürlerinin sınıf öğretmenleri ile aynı ortamda sınırlı vakit geçirmeleri ya da gün içerisinde hiç karşılaşmamaları olabilir ve bunun sonucunda sınıf öğretmenlerinin ilkokul müdürlerini yeterince tanıma fırsatı bulamaması buna sebep olmuş olabilir. Ayrıca "iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutuna göre "Çalışanlarla aşırı derecede resmi ilişkiler kurar" maddesinde, en çok işaretlenen "katılmıyorum" seçeneği olmuştur. Bu durumun sebebi olarak, sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları ilkokul müdürleri ile olan ilişkilerinin aşırı resmiyete dayanmadığı ve bu durumun tam aksine, ilkokul müdürü ve sınıf öğretmenleri arasında samimi ve sıcak ilişkilerin geliştiği söylenebilir. "İletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutuna göre "Konuşmaları motive edici değildir" ve "Öğretmenlerle ciddiyetsiz konuşmalar yapar" maddelerinde en az işaretlenen "kesinlikle katılıyorum" seçeneği olmuştur. Bu durumun nedeni olarak, sınıf öğretmenlerinin birlikte çalıştıkları ilkokul müdürlerinin ciddiyetsiz konuşmalarına şahit olmadıkları yorumu yapılabilir. Ayrıca ilkokul müdürünün sınıf öğretmenini motive edici konuşmalar yaptığı söylenebilir.

Tablo 1'e göre, "yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunda "Yetkilerini kişisel çıkarları için kullanır" maddesinde en çok işaretlenen "kesinlikle katılmıyorum" seçeneği olmuştur. Bu durumun nedeni olarak sınıf öğretmenlerinin, ilkokul müdürlerinin belirtilen istenmeyen davranışı sergilemedikleri ya da sınıf öğretmenlerinin ilkokul müdürlerinin yetkilerini kişisel çıkarları adına kullanmadığı veya bu davranışa az rastladıkları söylenebilir. "Yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunda, "Sert ve katı bir yönetim benimser" maddesinde en az işaretlenen "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğidir. Bu durumun nedeni, sınıf öğretmenlerinin, ilkokul müdürlerinin okul yönetiminde, sert ve katı bir yönetim anlayışı benimsemediklerini düşündürmektedir. Bu bulgu, okul yönetimi açısından olumlu bir durumdur.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmış ve elde edilen bulgular **Tablo 2'de** verilmiştir.

Tablo 2. İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yapılan ANOVA Analizi Sonucu

	Kıdem	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
1. Alt Boyut	1-10 yıl	87	2.19	0.880	4.630	**.011**
	11-20 yıl	112	1.89	0.722		**1←2**
	21+ yıl	50	1.85	0.665		**1←3**
2. Alt Boyut	1-10 yıl	87	2.21	0.886	7.076	**.001**
	11-20 yıl	112	1.85	0.684		**1←2**
	21+ yıl	50	1.80	0.657		**1←3**

Tablo 2 incelendiğinde, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre, iki alt boyutta da istatistiki olarak anlamlı farklılaştığı görülmektedir (F_{247} = 7.076, F_{247} = 4.630, p<.05). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucuna göre, her iki alt boyutta 1-10 yıl kıdeme sahip sınıf öğretmenleri ile 11-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan sınıf öğretmenleri arasında 1-10 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu durumda 1-10 yıl arasında kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda geçirdikleri süre zarfında, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları ile daha sık karşılaştığı sonucu ortaya çıkabilir. Bu durum, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi arttıkça, ilkokul müdürleri hakkında daha fazla bilgi ve tecrübe edindiklerinden kaynaklanıyor olabilir. Kıdemi daha az olan sınıf öğretmenleri, ilkokul müdürü ile daha az zaman geçirdiklerinden, ilkokul müdürü hakkında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olamadıkları ve ilkokul müdürünü yeterince tanıyamadıklarından, ilkokul müdürü hakkında olumsuz yargıya vardıkları şeklinde yorumlanabilir.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediği yapılan ANOVA testi ile belirlenmiş ve bulgular **Tablo 3'te** sunulmuştur.

Tablo 3. İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Okulun Bulunduğu Çevrenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Yapılan ANOVA Analizi Sonucu

Sosyo-Ekonomik Düzey		n	$\bar{x}$	Ss	F	p
1. Alt Boyut	Düşük	45	2.30	0.938	4.611	**.011**
	Orta	182	1.91	0.742		**1←2**
	Yüksek	21	1.96	0.598		**1←3**
2. Alt Boyut	Düşük	45	2.17	0.920	2.063	.129
	Orta	182	1.91	0.733		
	Yüksek	21	1.99	0.782		

Tablo 3 incelendiğinde, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyinin "iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutuna göre istatistiki olarak anlamlı farklılaştığı görülmektedir (F_{246} = 4.611, p<.05). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonuçlarına göre, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullar ile sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan okullar arasında sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yani imkân ve kaynak bakımından yetersiz olan okullarda, ilkokul müdürünün istenmeyen davranışları daha sık sergilediği şeklinde yorumlanabilir. Sosyo-ekonomik düzeyin düşük olduğu okullarda, imkân ve kaynaklar sınırlı olduğundan okul ihtiyaçları karşılanamayabilir. Bu durum, ilkokul müdürünün iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlarının, belirtilen bu olumsuz şartlardan etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Ancak, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının "yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar" alt boyutunda okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre istatistiki olarak anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir (F_{246} = 2.063, p>.05). Bu bulgu, ilkokul müdürünün okul yönetimine ilişkin istenmeyen davranışlarının okulun bulunduğu çevreye göre değişmediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerine göre, okul nerede olursa olsun ilkokul müdürlerinin okul yönetimine ilişkin istenmeyen davranışlarını etkilememektedir denilebilir.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının okul müdürlerinin mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi ile elde edilen bulgular **Tablo 4'te** verilmiştir.

Tablo 4. İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Okul Müdürlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Yapılan ANOVA Analizi Sonucu

	Kıdem	n	$\overline{x}$	Ss	F	p
1. Alt Boyut	1-4 yıl	86	2.00	0.743	408	.666
	5-9 yıl	30	1.87	0.945		
	10+ yıl	61	2.03	0.819		
2. Alt Boyut	1-4 yıl	86	1.96	0.743	.129	.879
	5-9 yıl	30	1.88	0.914		
	10+ yıl	61	1.96	0.763		

Tablo 4 incelendiğinde, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının, ilkokul müdürünün mesleki kıdemine göre her iki alt boyutta da istatistiki olarak anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir (F_{175} = .408, F_{175} = .129, p>.05). Bu bulgu mesleki kıdemin istenmeyen davranışları etkilemediği, meslekteki kıdemi her ne olursa olsun ilko-

kul müdürlerinin istenmeyen davranışları aynı düzeyde sergilediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin, ilkokul müdürlerinin mesleki kıdemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları bu durumun nedeni olabilir.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar için t testi yapılmış ve elde edilen bulgular **Tablo 5'te** sunulmuştur.

Tablo 5. İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetine Göre Yapılan t Testi Sonucu

	Cinsiyet	n	$\overline{x}$	Ss	t	p
1. Alt Boyut	Kadın	162	1.98	.765	-069	.945
	Erkek	89	1.99	.816		
2. Alt Boyut	Kadın	162	.99	.753	787	.432
	Erkek	89	1.91	.813		

Tablo 5 incelendiğinde, sınıf öğretmeninin cinsiyeti değişkenine göre her iki alt boyut açısından ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmemektedir (t_{247} = -069, t_{247}= 787 p>.05). Elde edilen bu bulgu, cinsiyet değişkeninin, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına ilişkin puanlarını anlamlı düzeyde farklılaştırmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Bu bulguya dayanarak denilebilir ki okul müdürlerinin istenmeyen davranışları, sınıf öğretmeninin kadın ya da erkek olmasına göre değişmemektedir. Bu durum, okul müdürlerinin öğretmenlere cinsiyet ayrımı yapmadan, herkese eşit davrandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun eğitim ve öğretim ortamında olumlu iklim oluşması açısından istenen bir durum olduğu söylenilebilir.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının okuldaki öğrenci mevcuduna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için ANOVA testi yapılmış ve elde edilen bulgular **Tablo 6'da** gösterilmiştir.

Tablo 6. İlkokul Müdürlerinin İstenmeyen Davranışlarının Okuldaki Öğrenci Mevcuduna Göre Yapılan ANOVA Analizi Sonucu

Öğrenci Mevcudu		n	$\overline{X}$	Ss	F	p
1.Alt Boyut	0-500	66	2.35	0.858	9.430	**.000**
	501-1000	73	1.80	0.748		**1←2**
	1001+	61	1.93	0.683		**1←3**
2.Alt Boyut	0-500	66	2.30	0.834	7.763	**.001**
	501-1000	73	1.80	0.775		**1←2**
	1001+	61	1.95	0.646		**1←3**

Tablo 6 incelendiğinde, okuldaki öğrenci mevcuduna göre, ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları arasında her iki alt boyut açısından anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir (F_{198} = 9.430, F_{198} = 7.763, p<.05). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucuna göre, her iki alt boyutta da okuldaki öğrenci mevcudu 0-500 olan okullar ile öğrenci mevcudu 501-1000 ve 1001 ve üzerinde olan okullar arasında öğrenci mevcudu 0-500 olan okullar lehine istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu öğrenci mevcudunun az olması durumunun, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına ilişkin puanları anlamlı düzeyde farklılaştırdığı şeklinde değerlendirilebilir. Yani, öğrenci mevcudu az olan okullarda, görev yapan sınıf öğretmenlerinin, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına daha sık şahit oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun nedeni olarak, okul mevcudunun az olmasının sınıf öğretmeni ve okul müdürünü daha çok aynı ortamlarda iletişime yönlendirmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, sınıf öğretmenleri, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlar sergilemediklerini vurgulamaktadırlar. Buna göre sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlar açısından okul müdürlerine ilişkin olumlu düşüncelere sahip oldukları sonucu çıkarılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin kadın veya erkek olmasının ve okul müdürünün mesleki kıdeminin, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarını farklılaştırmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yani kadın ya da erkek öğretmenler, okul müdürlerinin istenmeyen davranışları konusunda benzer görüşlere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, okul müdürlerinin, kadın veya erkek sınıf öğretmenlerine eşit davrandığı sonucu çıkarılabilir. Başka bir deyişle okul müdürlerinin istenmeyen davranışları, okuldaki kadın veya erkek öğretmenler tarafından aynı şekilde algılanmaktadır. Kadın veya erkek olmanın ilkokul yöneticilerinin yönetim becerileri/biçimleri üzerinde etkili olmadığını belirten Yarba (2003), Kaşıkçı (2015) ve Arlı (2007) benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, kıdemi az olan sınıf öğretmenleri, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına daha sık rastladıklarını belirtmektedirler. Bu durum, kıdemi az olan sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına maruz kaldıkları sonucunu ortaya çıkarabilir. Bu sonuçtan farklı olarak bir araştırmada Tezcan Koçer (2014) kıdemi 21 yıl ve fazla olan öğretmenlerin, okul müdürlerinin olumsuz tutumlarına kıdemi daha az olan diğer öğretmenlere göre daha sık tanıklık etmiş oldukları sonucuna varmıştır. Yine bir başka araştırmada Kombıçak (2008) mesleki kıdemi 16 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin okul müdürünün yönetim biçimine ilişkin olarak mesleki kıdemi daha az olan öğretmenlere göre okul müdürleri hakkında olumsuz cevaplar üzerinde yoğunlaştıklarını belirtmiştir. Şaşı

(2008) da bunlara benzer sonuçlara ulaşmıştır. Başka bir araştırmada Kaşıkçı (2015), öğretmenlerin meslekteki hizmet süresi arttıkça, okul müdürlerinin yönetim becerileri hakkında olumsuz görüşler üzerinde yoğunlaştıklarını gözlemlemiştir. Tüm bu benzer araştırma sonuçlarının aksine, bu araştırmada kıdemi daha az olan sınıf öğretmenlerinin, okul müdürünün istenmeyen davranışlarına daha sık rastladığı sonucuna varılmıştır. Bu durum, tüm bu araştırmalarda okul müdürlerinin farklı yönleriyle araştırılmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma sonucunda, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyinin, yönetim şeklinden ve yetki, sorumluluktan kaynaklanan istenmeyen davranışlar alt boyutunda, okul müdürünün istenmeyen davranışlarını farklılaştırmadığı; iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar alt boyutunda, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olmasının okul müdürünün davranışlarını olumsuz farklılaştırdığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun sebebi olarak, her iki alt boyutta da okul müdürlerinin farklı yönlerinin ele alınması akla gelmektedir. Okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, okul müdürünün yönetim ve iletişim becerilerini aynı şekilde etkilememiş olabilir. Tezcan Koçer (2014) ve Arlı (2007) yaptıkları araştırmalarda, öğretmen görüşlerine göre, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyinin, ilköğretim okulu yöneticilerinin yönetim biçimlerine etki etmediği sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir araştırmada Yarba (2003) öğretmen görüşlerine göre, okulların sosyo-ekonomik düzeyinin okul müdürünün yönetim becerilerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

İlkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları, okul müdürünün mesleki kıdemine göre farklılaşmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, okul müdürünün meslekte geçirdiği sürenin istenmeyen davranışlarını gösterme sıklığını etkilemediği sonucu ortaya çıkabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, öğretmen görüşlerine göre, öğrenci mevcudu az olan okullarda okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına daha sık rastlanıldığı sonucu ortaya çıkabilir. Benzer bir araştırmada Arlı (2007) öğretmen görüşlerine göre, okuldaki öğrenci mevcudu arttıkça, öğretmenlerin okul müdürünü daha fazla yetkeci bulduğu ve bu durumun, öğrenci mevcudu fazla olan okullarda, okul müdürlerinin ortaya çıkabilecek sorunlara karşı daha fazla önlem almasından kaynaklanıyor olabileceği sonucuna varmıştır. Aksine, yapılan bu araştırma sonucuna göre okuldaki öğrenci mevcudu azaldıkça okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına daha sık rastlanıldığı sonucuna varılmıştır. Bu durumun nedeni olarak okul müdürlerinin her iki araştırmada farklı özelliklerinin ölçülmesi gösterilebilir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre, iletişim ve insan ilişkilerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar alt boyutunda okul müdürünün istenmeyen davranışlarının sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullar lehine farklılaştırdığı görülmüştür. Buna neden olan durumları incelemek için nitel araştırmalar yapılabilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle ilkokul müdürlerinin istenmeyen davranışları ile okuldaki öğrenci mevcudu arasında öğrenci mevcudu az olan okulların lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu söylenebilir. Öğrenci mevcudu az olan okulların okul müdürleri ile görüşmeler yapılarak, okul müdürlerinde bu konuda bilinç geliştirilebilir. Ayrıca öğrenci mevcudu az olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin, bu araştırmada belirtilen her iki alt boyut olan yönetim ve iletişim konularında bilgi ve tecrübelerini arttırabilecekleri seminerlere katılmaları sağlanabilir.

Araştırma sonuçları, mesleki kıdemi az olan sınıf öğretmenlerinin, okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarına daha sık rastladığını göstermektedir. Bu konuda, kıdemi daha az olan sınıf öğretmenleriyle nitel araştırmalar yapılarak bu durumun nedenleri incelenebilir.

Okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarını etkileyen daha başka değişkenler belirlendikten sonra daha büyük örneklem grubu üzerinde bu araştırmaya benzer araştırmalar yapılabilir. Okullarda öğretmenlerin maruz kaldığı, okul müdürü tarafından sergilenen istenmeyen davranışlar nitel araştırmalar yapılarak belirlenebilir. Okul müdürlerinin istenmeyen davranışlarının nedenleri üzerine karma desenli araştırmalar yapılabilir.

Sonuç olarak araştırma sonuçları okul müdürleriyle paylaşılarak istenmeyen davranışları etkileyen değişkenler konusunda okul müdürlerine bilgilendirme yapılabilir. Böylece okul müdürlerinin okulda sergiledikleri davranışlarını gözden geçirmeleri sağlanabilir. Davranışlarını değerlendiren okul müdürü, bunun sonucunda istenmeyen davranışlarını azaltabilir.

Kaynakça

ARLI, D. (2007). İlköğretim okulu yöneticilerinin yönetim biçimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 220886)

AYDOĞAN, İ., ve Helvacı, M. A. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *4*(2), 41-60.

BAŞTEPE, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *8*(29), 76-83.

BİLGE, B. (2015). *Bir lider olarak okul müdürünün öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 417548)

DAVIS, K. (1988). İşletmelerde insan davranışı (K. Tosun, çev. ed.). İstanbul: Doğan

ERDEM, E., Gürbüz, R., ve Yıldırım, K. (2013). Başarılı okul müdürlerinin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 167-179. https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47944/606579 adresinden edinilmiştir.

İSTATİSTİKSEL. (2013, 27 Nisan). Örneklem büyüklüğünün saptanması [Web Blog Yorumu]. http://istatistiqsel.blogspot.com/2013/04/orneklem-buyuklugunun-saptanmas.html adresinden edinilmiştir.

ŞAŞI, M. (2008). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen ve diğer personelin okul müdürüyle iletişimlerinde karşılaştıkları yönetimsel sorunlar* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 214267)

ŞİŞMAN, M. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi. doi: https://doi.org/10.14527/9786050022087

KARASAR, N. (1984). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.

KAŞIKÇI, B. (2015). Öğretmen ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre ilkokul müdürlerinin yönetim becerileri (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 426180)

KAYRİ, M. (2009). Araştırmalarda gruplararası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *19*(1), 51-64.

KOMBIÇAK, M. (2008). İlköğretim okul müdürlerinin yeterliliklerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 219578)

PETERSON, D. K. (2002). The relationship between unethical behaviour and the dimensions of the ethical climate questionnaire. *Journal of Business Ethics. 41*(4), 313-326. doi: https://doi.org/10.1023/A:1021243117958

YARBA, M. M. (2003). İlköğretim okulu öğretmenlerinin çalıştıkları okul yöneticilerinin yönetim becerilerine yönelik algı ve beklentileri (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 128167)

TEZCAN, Koçer, N. A. (2014). İlkokul ve ortaokullarda okul müdüründen kaynaklanan sorun ve çatışmalar (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden Edinilmiştir. (Tez No. 356316)